

Розділ 2

Національно-патріотичне виховання молоді в умовах сучасних викликів

2.1. Виховання громадянина й патріота: наскрізний досвід освіти

Національно-патріотичне виховання дітей та молоді – це комплексна, системна і цілеспрямована діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування, закладів освіти, сім'ї, громадських об'єднань та благодійних організацій, релігійних організацій та інших інститутів щодо формування у молодого покоління високої патріотичної свідомості, почуття вірності, любові до Батьківщини, турботи про благо свого народу, готовності до виконання громадянського і конституційного обов'язку із захисту національних інтересів, цілісності, незалежності України, сприяння становленню її як правової, демократичної, соціальної держави. Аналіз документів доводить цілеспрямовану увагу держави до проблем національно-патріотичного виховання дітей та молоді, починаючи з 2015 року, а також планомірну й систематичну роботу щодо реалізації законодавчих документів: законів, постанов Верховної Ради України, Указів Президента України, розпоряджень Кабінету Міністрів України, листів МОН, а також методичних рекомендації з патріотичного виховання.

У новій редакції Концепції національно-патріотичного виховання в системі освіти України та Заходи щодо її реалізації до 2025 року зазначено, що найбільш актуальними виступають громадянсько-патріотичне, духовно-моральне, військово-патріотичне виховання як основні складові національно-патріотичного виховання, як стрижневі, основоположні, що відповідають як нагальним вимогам і викликам сучасності, так і закладають підвалини для формування свідомості нинішніх і прийдешніх поколінь, які розглядатимуть розвиток держави як запоруку власного особистісного розвитку, що спирається на ідеї гуманізму, соціального добробуту,

демократії, свободи, толерантності, виваженості, відповідальності, здорового способу життя, готовності до змін та до виконання обов'язку із захисту незалежності та територіальної цілісності України [6].

У воєнний період України ще більш актуальним постають питання національно-патріотичного виховання, зокрема військово-патріотичного. Виховання громадянина через громадянську освіту є складовою державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності.

У важливому державному документі «Стратегія утвердження української національної та громадянської ідентичності на період до 2030 року» наголошується, що збройна агресія держави-окупанта проти України актуалізує питання підготовки фахових кадрів у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності. Формування світогляду людини здійснюється в період дошкільного та шкільного віку людини; особливої уваги потребують освітні програми дошкільної, повної загальної середньої та позашкільної освіти, зокрема включення до них питань української національної та громадянської ідентичності [14].

Робота з військово-патріотичного виховання повинна проводитися комплексно, спільними зусиллями органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, сил безпеки і оборони України із залученням ветеранів війни, а також закладів освіти, сім'ї, інститутів громадянського суспільства.

Системна організація військово-патріотичного виховання повинна враховувати початкову військову підготовку, формування психологічної та фізичної, морально-духовної готовності до служби в Збройних Силах, задоволення потреби підростаючого покоління у постійному вдосконаленні своєї підготовки до захисту України [14].

У своїх працях науковці-педагоги висвітлюють багатовекторність національно-патріотичного, громадянського виховання, а саме: роздуми

про патріотизм як психологічну категорію (О. Артюшенко); патріотизм як цінність (І. Бех); національно-патріотичне виховання у контексті сучасних викликів (Н. Бондаренко, С. Косянчук); формування нової парадигми патріотичного виховання молоді як складової національної безпеки (О. Гаращук); військово-патріотичного виховання як складової частини політики обороноздатності країни (С. Лазоренко); патріотичне виховання учнівської молоді через призму військово-спортивних патріотичних ігор (І. Найда); реалізація завдань національно-патріотичного виховання студентської молоді засобами фізичної культури і спорту та єдиноборств (Л. Онищук); патріотичне виховання студентської молоді в умовах воєнного стану» (Н. Хамська, К. Полянська, Ю. Ковальчук); патріотичний зміст виховання студентів (Т. Кучай, А. Чичук, О. Біда) та ін.

Так, О. Артюшенко у своїй праці «Патріотизм – це феномен чи самосвідомість нації?» доводить, що патріотизм є все ж таки самосвідомістю нації, яка здатна мислити, підніматися з колін, захищати свої кордони, готова до самопожертви в ім'я своєї країни [1].

І. Бех наголошує, що про особистість – володаря патріотизму як вищої цінності можна говорити лише тоді, коли ця цінність у духовній структурі особистості є провідною, займає вищі щаблі; сьогодні становлення особистості пов'язують прямують назустріч конфліктним ситуаціям і завдяки цьому здобуває свою індивідуальність [2].

О. Гаращук, досліджуючи формування нової парадигми патріотичного виховання молоді як складової національної безпеки, зазначає, що в умовах постіндустріального, інформаційного суспільства майбутнє країни визначається не сировинними ресурсами і не лише інтелектуальним потенціалом, рівнем розвитку науки, високих технологій, але й патріотизмом громадян країни [5].

О. Лісовець зазначає, що почуття патріотизму багатогранне за своїм змістом: це і любов до рідних місць, і гордість за свій народ, і відчуття

нерозривності з навколишнім, і бажання зберегти, примножити багатство своєї країни. Бути патріотом – значить відчувати себе невід'ємною частиною Вітчизни [9].

І. Найда вважає, що пріоритетом національно-патріотичного виховання є формування ціннісного ставлення громадян до українського народу, Батьківщини, держави, нації; необхідно здійснювати систематичне виховання у молоді громадянської позиції; вивчати та популяризувати історії українського козацтва; пропагандувати історико-культурної спадщини українського народу тощо [11].

У своїх розвідках щодо військово-патріотичного виховання як складової частини політики обороноздатності країни С. Лазоренко зазначає, що таке виховання слугує ключовим складником навчально-виховного процесу підростаючої молоді та формує особистісні риси духовно-культурного громадянина України. Ключовою домінантою військово-патріотичного виховання та національно-патріотичного виховання сучасної молоді особи є створення повноцінного соціально-політичного громадянина, котрий добре ставиться до навколишньої дійсності з власною активною моральною та життєвою позицією [8].

Л. Онищук наголошує, що для молоді патріотизм є важливим сенсом життя, він породжує впевненість у собі, волю в перемогу, віру в свою націю, свій народ, він формує соціально-важливі риси особистості. Розвиток єдиноборств у вищій школі є дієвою складовою секційної роботи, змістовного проведення дозвілля молоді, здоров'язбереження та впровадження практик особистісного розвитку. Спортивні традиції українського народу є міцним фундаментом для розвитку національних видів єдиноборств як дієвого засобу національно-патріотичного виховання [11].

У статті «Патріотичне виховання студентської молоді в умовах воєнного стану» (Н. Хамська, К. Полянська, Ю. Ковальчук)

охарактеризовано особливості прояву патріотизму молоді на тлі війни, яку розв'язала російська федерація проти України: потреба й готовність до діяльності патріотичного змісту, відповідальність за долю Батьківщини, потреба в захисті своєї ідентичності та державних інтересів, громадянська активність, підвищення інтересу до історії, культурних, релігійних традицій українського народу. Автори розкривають напрями патріотичного виховання в сучасних надскладних умовах, в яких перебуває українське суспільство [15].

Сьогодні кожен українець має розуміти, що він частина великого історичного спадку, його внесок у майбутнє країни важливий. Патріотизм підтримує громадянську активність. Він надає нам мотивацію брати участь у громадських ініціативах, волонтерських програмах та інших діях, спрямованих на поліпшення життя в Україні.

Під національно-патріотичним вихованням студентів розуміють систематичну та цілеспрямовану діяльність суб'єктів виховання – закладів вищої освіти, державних установ та громадських організацій з формування в студентів високої патріотичної свідомості, почуття відданості своїй Батьківщині, готовності до виконання як громадянського, так і конституційних обов'язків щодо захисту інтересів України (табл. 1) [7].

Суголосна з нашим дослідженням думка, що національно-патріотичне виховання покликане сформуванню в студентів такі якості як національна самоідентифікація, усвідомлення своєї належності до Нації Героїв – модерного українства, недекларативний патріотизм, дієва любов до України, готовність до подвигу й самопожертви в ім'я Батьківщини, до виконання свого патріотичного обов'язку, мужність, стійкість, відвага.

Таблиця 1. Три види патріотизму

Вид	Характеристика
етнічний	ґрунтується на почутті власної причетності до свого народу, на любові до рідної мови, культури, до власної історії
територіальний	базується на любові до того місця на землі, де людина народилася
державний	споріднений з остаточною метою нації: побудовою власної держави, державним самовизначенням, державницьким світоглядом та державницьким почуттям

Примітка: укладено за джерелом [7].

Сьогодні мова дійсно йде про дієвий патріотизм і відчуття людини громадянином держави, яка виборює свободу й незалежність на полі бою, в тилу, в інформаційній війні. Яскравими прикладами поданого вище теоретичного викладу розуміння національного-патріотичного виховання є ігри Нескорених і бойовий хортинг.

Ігри Нескорених – це найбільший в світі міжнародний захід для ветеранів та військовослужбовців, які отримали поранення, травми або захворювання, виконуючи свої службові обов’язки. Кожні Ігри об’єднують сотні бійців та їхні родини, стають майданчиком для взаємної підтримки та обміну досвідом, прикладом незламності духу захисників для сотні тисяч глядачів з усього світу.

Україна завоювала 16 медалей у зимових видах спорту на Іграх нескорених-2025: шість золотих, п’ять срібних та п’ять бронзових. Зокрема, по п’ять – у біатлоні та лижних перегонах, три – у гірськолижному спорті, дві – у сноубордингу та одну у скелетоні.

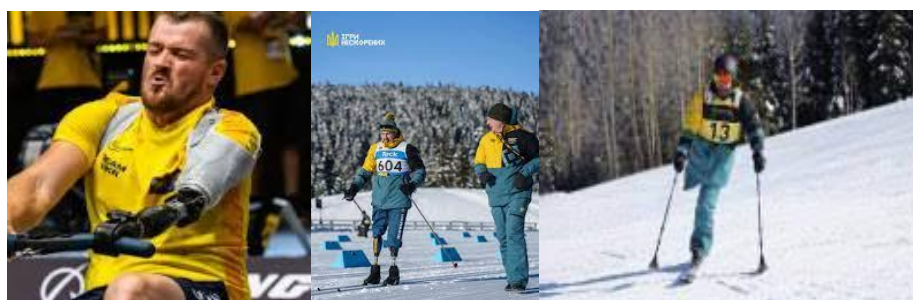

Участь у Іграх в 2025 році стала для України ювілейною – українська збірна вп'яте продемонструвала нескореність наших воїнів.

Ігри Нескорених у Ванкувері-Вістлері 2025 стали першими в історії зимовими гібридними Іграми. Учасники брали участь у плаванні, веслуванні на тренажерах, волейболі сидячи, баскетболі на кріслах колісних та регбі на кріслах колісних, включаючи нові зимові види спорту: гірські лижі, сноуборд, біатлон, бігові лижі, скелетон і керлінг на кріслах колісних.

Світ захоплюється нашими спортсменами-ветеранами війни, скаліченими від поранень, але сильних духом, характером. Нескорені, бо подолали свої страхи, поставили за мету боронити свою Україну у такий спосіб. Завдяки таким нескореним героям світ знає про Україну, підтримує

її у воєнний період. Переглядаючи фото зі змагань, розумієш, що з такими людьми, які залишилися воїнами, адже перемігши свій біль, злість, розчарування, страх бути непотрібним, вони здобувають перемогу для країни, її чільного місця на світовій арені.

Цікавим є факт з часів Великої вітчизняної війни. Німці, країна яких напала на тоді нашу спільну державу, шукали й купували роман І. Багряного «Тигролови», в якому головний герой показав свою силу волі, нескореність життєвим обставинам, залишився патріотом України. Німці купували цю книгу на день народження своїм синам у день 18-ліття. Це підтверджує факт, що за всіх часів цінувалися й цінуються сила, воля, свобода, вірність державним ідеалам. На людях з такими якостями тримається державний устрій, бо вони готові до виконання свого обов'язку, мають глибоке переконання у своїй приналежності до країни, адже російсько-українська війна стократ помножила виклики, що стояли перед нашою країною. Вона різко змінила парадигму й орбіту національно-патріотичного виховання – від словесно-споглядально-абстрактного до активного, дієвого, співпричетного [3].

Бойовий хортинг в Україні обґрунтовує чинники виховання особистості спортсменів бойового хортингу на засадах військових, культурних, оздоровчих національних звичаїв українських воїнів. Безперечно, що своїм коріння бойовий хортинг сягає часів козацької витяги, виховних засад і козацьких бойових традицій [13].

Досліджуючи мотиваційні пріоритети у вихованні почуття національної самосвідомості учнів, студентів і курсантів засобами бойового хортингу, О. Отравенко та ін. вважають, що хортинг сприяє розвитку відчуття приналежності до нації, підкреслюючи унікальність і самобутність української культури; гордість за національні досягнення: участь у змаганнях та перемоги на міжнародних аренах формують почуття гордості за свою країну [12].

Що дають заняття бойовим хортингом? На думку фахівців і практиків це: патріотизм і любов до Батьківщини; формування національної ідентичності та самосвідомості; розвиток громадянської свідомості; відповідальність за суспільство; особистісний розвиток і самовдосконалення; формування лідерських якостей; соціальна інтеграція та згуртованість; соціальна підтримка та взаємодопомога; фізичне здоров'я та безпека; навички самозахисту. Це наводить на думку, що не за горами не словах, а на високому рівні буде йти мова про українську армію як найефективнішу найпрофесійнішу армію світу.

Бойовий хортинг – це стан душі людини, яка через власні переконання, любов до країни та свого народу хоче бути лицарем честі й гідності, готовим воювати й перемогати. Бойовий дух формується змалечку, тому так часто батьки, бажаючи, щоб їхній син виріс справжнім чоловіком, патріотом, віддають дітей мало не з першого класу у такі школи. Національна федерація бойового хортингу в Україні організовує змагання.

Доброю традицією (до об'єднання з університетом) Національної металургійної академії України (Дніпро) були виступи викладачів і студентів, які займалися бойовим хортингом, у перший день занять, на так званій лінійці до Дня знань. Це дійсно було видовище: двобій побратимів, силові прийоми, танці зі списами, посвята в козака. Щороку з досвідченими викладачами-козаками виступала молодь. Знаю, що багато хто з викладачів показують своє мистецтво на передовій. Український державний університет науки і технологій, до складу якого увійшла й металургійна академія як Дніпровський металургійний інститут проводить зустрічі з

захисниками – воїнами ЗСУ та ветеранами війни, комплексну роботу з військово-патріотичного виховання студентської молоді. Рада з соціально-гуманітарної політики й виховної роботи разом з відділом виховної роботи зі студентами організували історико-патріотичний цикл лекцій «Незламність української нації»; участь студентства у мовних конкурсах та конкурсах на суспільно-політичну тематику / конференціях / круглих столах: волонтерські та благодійні проєкти (організуються разом зі студентською радою): волонтерська допомога ЗСУ / волонтерська допомога переселенцям / дні добрих справ / благодійні ярмарки / кінопокази / фотосети; регулярно проводяться/розробляються просвітницькі, науково-практичні, виховні та культурно-мистецькі проєкти: «Школа Лідерства», «Всеукраїнський День відповідальності», «Концерт-студія «Єднаймося!»», «Простір слова», «Інтелектуальний хакатон», «Клуб українського кіно», просвітницькі заходи на гендерну та екологічну тематику тощо.

Національний університет імені Олеся Гончара сильний волонтерською діяльністю своїх співробітників і здобувачів вищої освіти.

У Всеукраїнському навчальному центрі бойового хортингу патріотизм виведений на рівень головної національної цінності, є вищою формою проявлення духовності, є моральним фундаментом особистого самовиховання, суспільної і державної будівлі, опорою життєспроможності національної виховної ідеї хортингу, однією із першочергових умов ефективності функціонування системи соціальних і державних інститутів в нашій державі [4].

На тлі воєнних подій держава потребує ефективної системи військово-патріотичного виховання, і Всеукраїнський центр бойового хортингу буде флагманом у вирішенні цієї проблеми – від ідеологічних засад сучасного військово-патріотичного виховання, формуванні нового ідеалу сильного українця до практичних і методичних рекомендацій. Оволодівши основними навичками збереження особистої та колективної

безпеки, надання само- і взаємодопомоги в екстремальних ситуаціях, зміцнення морально-вольового стану і фізичного розвитку, ознайомлення з основами рятувальної справи, надання базової фізичної та спеціальної фізичної підготовки випускники центру, студенти готові для служби в підрозділах силових структур України, в ЗСУ [4].

Відомо, що блоки, програми з хортингу введено в уроки фізичного виховання ще з 2011 року. Хортинг – повноконтактне комплексне єдиноборство, з універсальним набором ударів та прийомів, максимально наближене до змішаних єдиноборств ММА (Mixed Martial Arts). «Двобій» суттєво відрізняє хортинг від інших бойових мистецтв. Крім контактних розділів «Двобій» і «Сутичка» в хортингу також є розділ «Форма» та «Показовий виступ». Хортингом охоплені всі регіони України він має свої представництва в усіх областях України [10].

Проаналізувавши виховання громадянина й патріота через наскрізний досвід освіти, розуміємо, що:

- національно-патріотичне виховання дітей та молоді – це комплексна, системна і цілеспрямована діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування, закладів освіти, сім'ї, громадських об'єднань. Це повсякденна праця вихователів, учителів, викладачів, тренерів;

- патріотизм народжується на національному ґрунті, в українській школі/ закладах вищої освіти без примусу й у свідомості людини;

- воєнний період України пришвидшив становлення національної ідентичності українців, український патріотизм з декларативного у мирний час став дієвим під час воєнних дій;

- яскравим прикладом для молодих патріотів є воїни-інваліди, які мають фізичні ваги через поранення, але на весь світ показують неймовірні здобутки у спорті, разом із демонструючи силу волі, характеру, силу духу українського народу, який неможливо перемогти;

– у воєнний період України всі заклади, й вищої освіти зокрема, проводять системну виховну роботу зі студентами;

– у світі бойових мистецтв склалася чітка прив'язка до країн походження: Японія – карате, Китай – кунг-фу, Корея – тхеквондо. Україна пропонує світу молоде українське бойове мистецтво хортинг, за допомогою якого готують спортсмена до будь-яких, навіть найжорстокіших викликів життя. Сьогодні цим викликом є війна.

Література

1. Артюшенко О.М. Патріотизм – це феномен чи самосвідомість нації? Проблеми соціальної роботи: філософія, психологія, соціологія : зб. наук. пр. Чернігів. держ. технол. ун-ту. Чернігів, 2018. № 1(11). С. 13–18.

http://journals.stu.cn.ua/problemny_sotsialnoyi_roboty/article/view/133513

2. Бех І.Д. Патріотизм як цінність. 7 наукових позицій у національно-патріотичному вихованні. Управління освітою. 2018. № 6 (402). С. 7–12. <https://lib.iitta.gov.ua/713824/>

3. Бондаренко Н.В., Косянчук С.В. Національно-патріотичне виховання у контексті сучасних викликів: методичні рекомендації [для вчителів, методистів, авторів програм і підручників, науковців, викладачів, студентів закладів професійної й вищої освіти, управлінців, політиків]. Київ: Фенікс. 2022. 64 с.

<https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/732103/1/BNV%20KSV%202022rek.pdf>

4. Всеукраїнський навчальний центр бойового хортингу. <https://horting.org.ua/node/40243>

5. Гаращук О.В., Куценко В.І. Формування нової парадигми патріотичного виховання молоді – складової національної безпеки (соціально-економічні аспекти). Наук. вісник Полтавського нац. техн. ун-ту ім. Юрія Кондратюка «Економіка і регіон». 2016. № 4. С. 27–34. [https://doi.org/10.26906/EiR.2016.4\(59\).1109](https://doi.org/10.26906/EiR.2016.4(59).1109)

6. Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України та Заходи щодо її реалізації до 2025 року (нова редакція) <https://nus.org.ua/news/mon-zatverdyllo-novu-kontseptsuyu-patriotychnogo-vyhovannya/>

<https://drive.google.com/file/d/1B-dJsxlljilNxfuy3jjq5n4ZVPeo4gZ8/view>

7. Кучай Т.П., Чичук А.П., Біда О.А. Патріотичний зміст виховання студентів. Вісник науки та освіти. 2(20). 2024. С. 887-899 [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-2\(20\)-887-899](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-2(20)-887-899)

8. Лазоренко С.С. Військово-патріотичне виховання як складова частина політики обороноздатності країни. Олімпійський та паралімпійський спорт. Випуск 1, 2023. С. 21-25.

<https://journals.spu.sumy.ua/index.php/sport/article/view/40DOI>

<https://doi.org/10.32782/olimpsspu/2023.1.5>

9. Лісовець О.В. Національно-патріотичне виховання з основами народознавства: навчальний посібник для здобувачів вищої освіти за спеціальністю 012 Дошкільна освіта. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2022. 111 с. <http://lib.ndu.edu.ua/dspace/handle/123456789/2781>

10. Муратова Т. Хортинг. Народжене в Україні унікальне бойове мистецтво <https://life.pravda.com.ua/society/2018/04/20/230409/>

11. Навчання, виховання й розвиток гармонійно розвиненої особистості в процесі занять фізичною культурою і спортом. *Монографія*; за ред. проф. В.М. Пристинського, Т.М. Пристинської. Слов'янськ : ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», 2023. 731 с.

12. Отравенко О.В., Діхтяренко З.М., Єрмоменко Е.А. Мотиваційні пріоритети у вихованні почуття національної самосвідомості учнів, студентів і курсантів засобами бойового хортингу. Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні Науки. 2024. № 3(363). С. 117–126. DOI : [https://10.12958/2227-2844-2024-4\(363\)-117-126](https://10.12958/2227-2844-2024-4(363)-117-126) <https://www.researchgate.net/publication/385299524>

Розділ 2

Національно-патріотичне виховання молоді в умовах сучасних викликів

2.1. *Ольга Лучанінова. Виховання громадянина й патріота: наскрізний досвід освіти.* Виховання громадянина й патріота є завданням у державній політиці кожної країни. У воєнний період України ще більш актуальним постають питання національно-патріотичного виховання, зокрема військово-патріотичного. Виховання громадянина через громадянську освіту є складовою державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності. Багатовекторність національно-патріотичного, громадянського виховання у працях науковців, педагогів свідчить про важливість цієї виховної проблеми. Описано важливість участі воїнів-ветеранів в Іграх Нескорених, їхній вплив на формування й розвиток патріотизму молоді; охарактеризовано мистецтво бойового хортингу як приклад розвитку сили волі, фізичної майстерності, готовності протистояти будь-яким викликам. Зазначено, що досвід освіти на сучасному етапі має суттєві здобутки, системний підхід у національно-патріотичному вихованні.

Olha Luchaninova. Education of a citizen and patriot: a cross-cutting educational experience. Educating a citizen and a patriot is a task in the state policy of every country. In the wartime period of Ukraine, the issues of national and patriotic education, in particular military and patriotic education, become even more relevant. Civic education through civic education is a component of the state policy in the field of strengthening Ukrainian national and civic identity. The multi-vector nature of national-patriotic and civic education in the works of scholars and teachers demonstrates the importance of this educational problem. The importance of the participation of veteran soldiers in the Invictus Games, their influence on the formation and development of youth patriotism is

described; the art of combat horting is characterized as an example of the development of willpower, physical skills, and readiness to face any challenges. It is noted that the experience of education at the present stage has significant achievements and a systematic approach to national and patriotic education.

2.2. Інна Найда. Вплив навчальних предметів «Фізична культура», «Захист України» та обов'язкова військова підготовка в закладах вищої освіти на формування національно-патріотичного виховання молоді. В умовах триваючої збройної агресії проти України необхідність комплексної підготовки молоді до можливих викликів стає все більш актуальною. Національно-патріотичне виховання молоді є важливим елементом формування громадянської свідомості, відповідальності та готовності до захисту своєї держави. В умовах військової агресії проти України особливої значущості набуває його інтеграція в освітній процес не лише загальноосвітніх шкіл, але і закладів вищої освіти. Важливу роль у цьому відіграють такі дисципліни, як «Фізична культура», «Захист України» та обов'язкова військова підготовка, яка вводиться з нового навчального року. Залучення студентів до таких навчальних дисциплін сприятиме підготовці формування свідомих, відповідальних та фізично підготовлених громадян. Це в свою чергу не лише зміцнить обороноздатність держави, а й сприяє консолідації суспільства та вихованню нового покоління українців, які розумітимуть сутність національно-патріотичного виховання та цінність незалежності.

Inna Naida. The influence of the subjects "Physical Culture", "Defense of Ukraine" and mandatory military training in higher education institutions on the formation of national-patriotic education of youth. In the context of ongoing armed aggression against Ukraine, the need for comprehensive preparation of youth for possible challenges is becoming increasingly urgent. National and patriotic education of youth is an important element in the formation